

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Admonetur Episcopus Ephesi; Memor esto itaque vnde excideris & age
pœnitentiam, & prima opera fac. Sectio VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Astrandum tories, nondum perfecti possessores, semper tibi displicet quod es, si vis pervenire ad id, quod
ad perfectio- nondum es, nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti; si autem dixeris sufficit, potuisti, obliuisti
nis appetit. cere praterita, noli in ea respicere, ne ibi remaneas, ubi respexeris, propterea enim Christus dixit
Lucæ 17. 32. Memento te uxorem Loth. In cuius rei figuram in illa scala Iacob nullus
 Angelus quidascens apparuit, sed omnes vel ascendentes, vel descendentes, quia
 in virtute aut ascenditur, aut descenditur. Vbi enim quis gradum fixit, eo ipso
 iam descendit: quæ scalæ observatio est D. Bernardi epist. 91. ad Abbates Suel-
 sionæ congregatos, his verbis. *Solus Deus melior idcirco seipso esse non vult, quia non va-*
Gen. 28. *let; vidit Iacob in scala Angelos ascendentes, & descendentes, Genes 28. nunquid staretem quempiam, sine sedentem: non est stare omnino in pendulo fragili scala, neque in incerto*
Haud bonus *huius mortalis vite quidquam in eodem statu permanet, aut ascendens necesse est, aut descen-*
est qui mo- *das, si attentas stare, rursus necesse est, minime pro certo est bonus, qui melior esse non vult. Et*
lior esse ne- *ubi incipit nolle fieri melior, ibi etiam desinit esse bonus. In hanc sententiam D. Grego-*
gigit. *rius lib. 1. suæ expositionis in primum librum Regum cap. 2. affert illud Psalmi*
D. Gregor. *83. Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. Quid etiam perti-*
1. Reg. 83. 8. *net illud Prouerborum 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque*
Psal. 4. 18. *ad perfectam diem. Denique ob eam causam dicitur de Ecclesia Cantorum 6. Quæ*
Cant. 6. 9. *est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens.*

VI.

Secundo, notandum est verbum illud *Reliquisti*, nec enim dictum est; relictus es à charitate, sed tu charitatem reliquisti, quia videlicet nos sumus, qui Deum
Hebr. 12. 17. *deserit Deus ne quis desit gratiæ Dei. Vbi cernis non dici ab Apostolo, Ne gratia Dei alicui desit, sed*
Deserit Deus *neminem, nisi quis desit gratiæ: Deus enim neminem deserit, nisi qui eum prius deseruerit, id*
neminem, *quod probat D. Augustinus sermone 54. de verbis Domini, ex illis verbis Za-*
nisi quis prius *charitæ 1. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Aversus, inquit, est Deus, quia*
eum deserit. *tate avertisti, tu ab illo fecisti casum, non ipse à te fecit occasum: ergo iudis dicentem, conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, fugientis dorsa persequitur, qui faciem redeuntis illumina-*
D. August. *nat. Inde est quod sæpe per Prophetas conqueritur, quod peccatores ipsum de-*
Zach. 1. 3. *reliquerint, veluti Hierem. 2. Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & sederunt sibi ci-*
Hier. 2. 13. *sternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.*

VII.

Postremo est aduertendum, priusquam reprehenderetur Episcopus Ephesi, factam fuisse mentionem laborum, quos pertulit; quia in ipsis laboribus hic eius defectus apparuit, in ijs enim planè cognoscitur, & probatur cuiusque ardor. Vnde Iob. 33. dicitur. *Tabescet caro illius, & ossa quæ taeta fuerant, nudabuntur;* quem locum sic exponit D. Gregorius lib. 23. *Moralium capite 18. Cum flagellu prementibus omnis exterior voluptas atteritur, interne fortitudinis ossa nudantur, nemo quippe quantum profecerit, nisi inter adversa cognoscit. Vnde. Psal. 41. scriptum est. In die mandavit Dominus misericordiam suam; & nocte declaravit, quia videlicet unusquisque superni doni gratiam in tranquillitate quietus percipit; sed quantum perceperit in adversitate perturbationibus ostendit. Tabescat ergo caro, ut stidentur ossa, feriamur paternis perturbationibus, ut quantum proficimus agnoscamus.*

Admonetur Episcopus Ephesi; Memor esto itaque vnde excideris & age penitentiam, & prima opera fac.

SECTIO VIII.

Tertia epistolæ pars, quæ tota est paranetica, verbis illis comprehenditur; Memor esto itaque, vnde excideris, & age penitentiam, & prima opera fac.

Prima

Prima obseruatio est Rupertii colligentis ex hoc non debere nos precipitare sententiam super Ecclesiarum Angelos, id est, Episcopos, & quoscunque gradus Ecclesiasticos. Non enim dixit: Quia charitatem tuam primam reliquisti, idcirco uenio, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, sed magnum interuallum uocis suae, magnūque frantum posuit currenti sententiae, dicendo: Memor esto itaque, unde excideris, & age penitentiam, & prima opera fac: tunc demum subiungit, *sin autem, &c.* id est, si praeterquam quoddam charitatem tuam primam reliquisti, insuper & contemptum appolueris, tunc uero mouebo candelabrum tuum de loco suo.

Secunda obseruatio est circa illud uerbum, unde, cum dicitur: Memor esto, unde excideris, quasi enim ex altissimo quodam fastigio excidisse Episcopum Ephesico uerbo significatur. Similem vim agnoscit D. Ambrosius libro de Paradiso, cap. 14. in illis uerbis Domini ad Adam. *Vbi est id est, non in quo, sed in quibus est non erga interrogatio est, sed increpacio. De quibus, inquit, bonis: de qua beatitudines de qua gratia, in qua misericordiam recidisti?* Hæc ille. Primum igitur si huius Angeli, ut uult Hugo, casit incuria, ut a concionandi munere, atque adeo ab Scripturae sacrae studio supercedisset, rectè unde exciderit, in memoriam reuocasse precipitur, quasi è supremo doctrinarum omnium, ipsiusque diuinæ scientiæ, hoc est, Theologiæ uertice decidisset, uerè enim diuinarum literarum cognitio uniuersæ contemplationis fastigium est, non doctrinæ modò præstantia, sed rerum etiam ipsarum altitudine quamlibet uel perspicacissimam intelligendi aciem longè superansita, ut quemadmodum Diuus Augustinus docet super Genesim ad litteram, altitudine superbos irideat, & profunditate attentos terreat: Imò ipse Augustinus, quem ingeniorum Phœnicem meliori iure Africa, quam Mirandulanum Principem Italia, dicere potuit, impari se scripturarum altitudini agnoscens sic scribit ad Volusianum epistola secunda. *Tanta est Christianarum profunditas literarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem summo studio, meliori ingenio conauer addiscere: in quibus lateat altitudo sapientiæ, ut hoc in illis contingat, quod eadem scriptura habet Ecclesiast. 18. Cum consummauerit homo, tunc incipiet.* Et lib. 12. Confess. cap. 14. *Mira, inquit, profunditas eloquiorum tuorum, quorum ecce ante nos superficies blandiens paruulis, sed mira profunditas Deus meus, horror est intendere in eam.* Et Ambrosius epist. 44. ad Constantinum: *Mira, inquit, est scriptura diuina, & habens in se sensus profundos altitudinem prophetarum anigmatum.* Idcirco sponsum cum scripturarum cognitione alicuius mentem imbuat, non tantum in excelsis montibus uersari, sed ipsa etiam inaccessa cæteris scientijs montium cacumina transilire dicitur. Hoc enim sensu Origenes homilia tertia super Cantica exponit illud Cantorum secundo. *Vox dilecti mei, ecce iste uenit saliens in montibus, transiens colles: Inaqua- que, inquit, anima si quandocumque legis, ac Prophetarum uel anigmata, uel obscura quæque dicta concludunt, si fortè adesse sponsum sentiat, & eminus sonitum uocis eius accipiat, subleuatur statim, & ubi magis ac magis propinquare sensibus eius coeperit, & illuminare, quæ obscura sunt, tunc cum uidet salientem supra montes, & colles, alta scilicet, & excelsa intelligentia sensus sibi suggerentem ita, ut merito dicat. Ecce hic uenit saliens in montibus, transiens colles.*

Deinde si peccauit in pauperum cura negligenda, rectè etiam ex summo quodam fastigio delapsus corruisse dicitur propter misericordiam in pauperes præstantiam, & altitudinem, de qua legendus est Gregorius Nazianzenus oratione de pauperum amore, ubi inter alia docet misericordem hominem esse ueluti alterum Deum. *Fac, inquit, calamitoso sis Deus, Dei misericordiam imitando: nihil enim*

Rupertus.
Super Ecclē-
siæ prelatos
non precipi-
tanda sen-
tentia.

II.
D. Ambros.

Diuinarum
literarum
altitudo.

D. August.

Augustinus
ingeniorum
Phœnix.

Eccles. 18. 6.

D. Ambr.

Origen.
Cant. 2. 8.

III.
Greg. Naz.
Homo mi-
sericors al-
ter Deus ex
Nazianz.

tem diuinum homo habet, quam de alijs bene mereri. Et inferius: Tibi, inquit, pauper relictus est, vt Deo. *Es enim verbi pudere te fortasse permouebo.* Denique satis fuit de culmine perfectioris, quacunque demum de causa id acciderit, ad inferiorem fuisse gradum delapsum, charitati que ardorem remississe, vt vnde exciderit, meminisse cum magno animi sensu doberit; sic enim pristinam charitatem feruorem veluti amissurum suspirabat Iob cap. 29. cum dicebat: *Quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, secundum dies, quibus Deus custodiebat me, quando splendebat lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris.* Huius iacturam magnitudinem expendit Diuus Bernardus sermone trigelimo quinto super Cantica, in illa verba sponit ad sponfam: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorum.* Dara, inquit, & aspera inceptatio, quod dixit: *Egredere, hoc quippe verbum serui audire saltem a valde irascensibus & indignantibus domini; hoc ergo affecto verbo vitur sponsum contra dilectam, sub conditione tamen, si seipsam ignorauerit; nihil quippe validius, efficaciusve ad terrendum potuit in eam intendere, quam vt egredi minaretur: quod & tu aduertere pares, si bene attendas, vnde, quod egredi iubetur: vnde enim quo putas, nisi de spiritu ad carnem, de bonis animi ad secularia desideria, de interna requie mentis ad mundi strepitum? Quae enim anima semel a Domino didicit, & cepit intrare ad seipsam, & in intima suis Dei praesentium suspirare, & quare faciem eius semper, nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius, penalisve ducat, quam post spiritus ualidius studij huius gustare & semel suauitatem exire denuo ad illecebras, vel potius ad molestias carnis.* Vnde Regius vates dicebat Psalm. 72. *Mihi autem adherere Deo bonum est.* Terribili igitur, & nimis formidanda comminatio, egredere, & pascere hados tuos, quod est, indignam te noueris illa tua familiaritatem, & suauitatem caelestium rerum contemplatione; hados quippe dicit vagos, & perulantes corporis sensus. Praeterea idem innuit verbum illud: *Memor*, tantum enim malum est a gustata prius caelesti dulcedine, charitatisque feruore excidere, atque ita a diuina praesentia egredi, atque hados pascere, vt satis sit praesidium ad recuperandum pristinum statum eam iacturam in memoriam reuocare.

Denique multo adhuc maiorem vim habet illud, vnde, si hoc loco per primam charitatem, non charitatis feruorem, sed charitatem ipsam absolute intellegamus, quam Episcopus Ephesi vel in se, vel in plerisque tuorum amiserit, vt recte meminisse iubetur, vnde quod exciderit, hoc est, a summo gratiae fastigio ad profundissimam peccati foueam: ex ea enim auxilium diuinum implorabat Psalm. 129. *Regius vates, cum post peccatum suum clamabat Psalm. 129. De profundis clamauit ad te Domine: quibus verbis ostendit se in profundissimam quandam foueam per peccatum decidisse: sic enim eum locum exponit Diuus Gregorius in explanatione sua supra septem Psalmos poenitentiales: Attendat, inquit, vnusquisque in quo profundo iaceat, & quam longe a Deo peruerit agens effectus sit, clamet ad eum totis viribus, qui intuetur abyssos, & sedet super Cherubim; donec de profundis tenebris eius rui superno illustretur lumine, & claritate perscrutatur operationis diuinae.* Itaque illud, vnde, summam distantiam a Deo per peccatum inueniat, quae tanta est, vt maior excogitari non possit, sed vtrumque explicari potest per eam, quae est ab esse ad non esse, ab ente ad nihilum: hoc enim sensu accipit Diuus Augustinus libro Soliloquiorum, cap. 5. tom. 2. *Illud Ioan. 1. si in ipso factum est nihil. Ad nihilum, inquit, dederunt me iniquitates meae: quia tu es verbum, & ego non eram tecum; per quem facta sunt omnia, sine quo factum est nihil, & ideo sine te factus sum nihil, quia est nihil, quod ad nihilum ducit: nihilum itaque nihil est, quia sine verbo factum est. Idem docet lib. 14. de ciuitate Dei, cap. 13. Non sic, inquit, desecit homo, vt omnia nihil esset, sed vt*

sed ut inclinatus ad seipsum minus esset, quam erat, relicto itaque Deo esse in semetipso, hoc est sibi placere, non iam nihil esse est, sed nihil propinquare. Eadem doctrina est Origenis homilia 5. in Psalmum 36. in illa verba, *Vidi impium super exaltatum, & elenatum: & transiit, & ecce non erat*, vbi docet peccatorem non computari esse, probatque ex libro Esther cap. 14. cum dicitur, *Non tradas Domine sceptrum tuum is, qui non sunt*, id est peccatoribus. Concinit Diuus Ambrosius in Psalmo 43. eodem sensu intelligens verba illa eiusdem Plalm. *Vendidisti populum tuum sine pretio*, seu vt Ambrosius quila transtulit: *Tradidisti populum tuum, vt non esset*. Et Symmachus, *Tradidisti populum tuum sine substantia*. *Non sunt*, inquit, qui repudiantur a Christo. Vnde sequitur. *Non est illis commutatio, quare? quia non timuerunt Deum*. Eundem sensum habet illud. 1. ad Corinthios 13. *Si charitatem non habuerit, nihil sum*. Eodemque spectat illud Amos 6. *Quilaramini in nihilo, id est in peccatis?*

Origenes.
Psalm. 36. 35.
Peccator non
computatur
esse, ex Ori.
Esther 14. 11.
D. Ambros.
Psalm. 43. 15.
Aquila.
Symmachus.
1. Cor. 13. 1.
Amos 6. 13.

De minis, quæ in Episcopum Ephesi iactantur. *Sin autem venio tibi cito, & mouebo candelabrum tuum de loco suo.*

SECTIO IX.

Quarta Epistolæ pars comminationem continet illis verbis. *Sin autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris*, sensus literalis est, *Mouebo candelabrum tuum*, id est, Ecclesiam tuam de loco suo, id est de manu tua, & in alterius manu collo cabo, hoc est, priuabo te Episcopatu, alterumque præfulem, qui muneri suo satisfaciat, in tui locum substituiam, *Nisi penitentiam egeris*, nec enim dictum est, destruam, vel extinguiam candelabrum, sed *mouebo*, videlicet de manu tua in manum alterius. Sic exponunt Richardus de S. Vict. Rupertus, & Hugo Cardin. alij aliter, sed non ad rem.

Ecclesia candelabrum.
Richa. de S. Victore.
Rupertus.
Hugo Card.
II.

Primo obseruandum est, Deum solere comminari, ne cogatur punire, quæ obseruatio est D. Ambrosij libro de Noë & Arca cap. 27. expendentis illum arcum caelestem, quem Deus in signum foederis in cælo collocauit. *Arcum*, inquit, *meum ponam in nubibus*. Genes. 9. *Non sagittam*, inquit Ambrosius, *arcus enim instrumentum iaculandi sagittæ est: itaque non ipse arcus vulnerat, sed sagitta, & ideo Dominus in nube arcum magis quam sagittam ponit: id est, non illud quod vulneret, sed quod habeat terroris indicium, vulneris effectum habere non solet*. Hinc est illud Psalm. 59. *Dedisti me tribulationes*, inquit, *temporales significasti tuis fugere ab ira ignis sempiterni, arcus est extensus, adhuc in comminatione est, & videte quid sit in arcu, nonne sagitta in priora mittenda est, nervus autem retro extenditur in contrarium? & quanto plus erit eius extensio retrorsum, tanto maiore impetu illa currat in priora? quid dixi? quanto magis differret iudicium, tanto maiore impetu venturum est: quæ etiam explicatio est Diui Gregorij libro 19. Moralium capite 28. vbi in eundem sensum affert illud Psalmi 7. *Arcum tetendit, & parauit illum*. *Arcum suum*, inquit, *Dominus tetendit, quia cunctis peccatoribus per scripturam sacram vinas exhibuit*. Propterea autem Deus prius minatur, quam puniat, quia inuitus ad punitiõnem venit, id quod ex eo est perspicuum, quia virgam, qua percutit, solet per indignationem contere, sicut pater virgam, qua filium flagellauit, solet in ignem projicere, vt ostendat se inuitum filium verberasse, imò iam se verberum pœnitere: hoc verò habes expressum Osee 20. vbi Dominus post illatum supplicium sic loquitur. *Arcum, & gladium, & bellum conteram de terra, & luculentius adhuc Esaia 10. *Va Assur virga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eorū***

Minatur Deus, ne puniat.
D. Ambros.
Genes. 9. 13.
Psalm. 59. 7.
D. Augustin.
Graditate compensatur iudicij tarditas.
D. Gregor.
Psalm. 7. 13.
Patet Deus in puniendo.
Osea 20. 18.
Esaia 10. 5.